

**I SEMINARIO SOBRE A MEMORIA
“OS MAQUIS NA VÍA LÁCTEA”**

Melide, 26 e 27 de novembro de 2010

MEMORIA DA ACTIVIDADE

1. Xustificación da actividade.

A convocatoria do Seminario pretendía suxerirles aos asistentes unha reflexión sobre o fenómeno da guerrilla que posibilitase un mellor coñecemento do noso pasado máis recente. Tal pretensión arelaba provocar tamén que a actualización dos coñecementos sobre os maquis contribuíse, no alumnado indirectamente beneficiario da reflexión, á comprensión do presente e á adopción dunha actitude responsable e solidaria na defensa da liberdade, sen perder nunca a consciencia de cales son os dereitos e as obrigacións de cadaquén.

2. Os obxectivos da actividade.

O Seminario perseguía, en esencia, os obxectivos que se enumeran a seguir. O seu grao de cumprimento será analizado máis abaixo:

1. Identificar, analizar e explicar, situándoos no tempo e no espazo, os feitos, personaxes, problemas, etapas e procesos máis significativos dos movementos maquis en Galicia.
2. Distinguir e valorar os trazos permanentes dos procesos de transformación e cambio nos diferentes períodos, analizando o nacemento e solución na realidade de hoxe.
3. Situar este proceso histórico no contexto de España, Europa e o mundo.
4. Afondar na análise de diferentes aspectos básicos da evolución histórica de Galicia.
5. Contribuír ao desenvolvemento dunha sensibilidade comprometida, responsable e activa, coa democracia e os dereitos humanos.

3. Profesores e profesoras participantes na actividade.

Asistiron un total de 24 profesores e profesoras. A maior parte dos participantes foron profesionais do ensino secundario público, do ámbito das Ciencias Sociais. Porén, tamén participaron algúns profesores e profesoras doutras disciplinas. Os asistentes procedían practicamente de todo Galicia.

4. Relatores/as participantes na actividade.

No desenvolvemento do Seminario participaron, fundamentalmente, dous relatores, responsables das conferencias inaugurais e das diferentes sesións de traballo de campo:

- **Carlos Parrado Garea.** Investigador da historia da guerrilla na Terra de Melide.
- **Xoaquín Yebra-Pimentel Rodríguez.** Profesor de ensino secundario e estudoso do fenómeno dos maquis.

Porén, e nun momento posterior á convocatoria da actividade, foi posible contactar con **Francisco Martínez López, Quico**, un guerrilleiro do Bierzo e de Galicia, actualmente residente en Alacant. A súa presenza no Seminario posibilitou contar cunha testemuña de primeira man sobre todos e cada un dos aspectos que o Seminario abordou. Na práctica, Quico Martínez exerceu de correlator en todas e cada unha das actividades desenvolvidas, incluído o traballo de campo.

5. O desenvolvemento da actividade.

Para procurar a consecución dos obxectivos a partir dos cales se concibía o Seminario, foron deseñadas unha serie de actividades que, respectando a súa sucesión cronolóxica, desenvolvéronse tal e como se sintetiza a seguir.

Día 26.

Despois da inauguración oficial, durante a cal a máxima autoridade local se felicitou da elección de Melide como eixo central da actividade, así como polo feito de que un dos guerrilleiros a estudar fose o último dos maquis da comarca, Curuxás, tivo lugar a proxección da película *Silencio roto*, de Montxo Armendáriz. O filme ofrece, a través dos ollos dunha moza duns 21 anos, Lucía,

a dobre visión da vida dos fuxidos, por un lado, e dunha localidade dominada polo horror e o silencio, por outro. A proxección foi seguida por un intenso coloquio no que o primeiro en tomar a palabra foi o guerrilleiro presente, Quico, ofrecendo unha testemuña de primeira man que permitiu confrontar a visión da realidade que ofrece a película, e a realidade mesma.

A continuación, o historiador melidao Carlos Parrado Garea, ofreceu unha conferencia sobre a figura de Ramón Rodríguez Varela, *Curuxás*, o último guerrilleiro da Terra de Melide. A súa intervención resultou especialmente interesante para aquelas persoas presentes que son coñecedoras do terreo e, incluso, das persoas concretas ás cales o conferenciante foi facendo referencia.

A xornada do venres rematou coa inauguración simbólica da aula que o IES Melide –institución que fisicamente acollía o Seminario- lle ten dedicado a *Curuxás*. Unha vez máis, Quico Martínez foi o encargado de pronunciar unhas sentidas palabras de homenaxe ao protagonista.

Día 27.

A actividade inicial desenvolvida este día consistiu nunha conferencia pronunciada polo profesor especialista Xoaquín Yebra-Pimentel Rodríguez, sobre o maquis en Galicia. Foi a súa intervención –tamén desta volta coa colaboración de Quico Martínez- especialmente celebrada porque ofreceu unha visión xenérica sobre a guerrilla que permitiu contextualizar o fenómeno. A conferencia, por outra banda, serviu de preparación do traballo de campo desenvolvido no resto do día.

Na zona de Chantada-Castro Caldelas desenvolveuse o resto da xornada. Os participantes visitaron os lugares por onde ordinariamente exercían a súa actividade guerrilleiros como Mario de Langullo, *O Pinche*, ou Xosé Castro Veiga, *O Piloto*. Ademais de analizar *in situ* as condicións de vida e as súas accións armadas, os participantes visitaron o lugar recóndito no cal Mario se recollía cando as circunstancias llo esixían. A visita foi especialmente impactante, tanto polo propio lugar en si, de moi difícil acceso, como polo feito de que o seu refuxio conserva aínda, a pesar do abandono, efectos persoais do guerrilleiro. Igualmente impactante resultou o contacto con residentes na zona onde se desenvolveu o traballo de campo, pois os participantes puideron comprobar que o recordo da guerrilla segue aínda vivo na memoria colectiva.

O Seminario pechouse cunha asemblea de campo celebrada no mesmísimo encoro de Belesar, onde foi abatido o último guerrilleiro galego, *O Piloto*, o 10 de marzo de 1965.

6. Valoración global da actividade.

Os participantes no Seminario cumprimentaron un cuestionario de avaliación – que se ofrece como Anexo III á presente Memoria- a partir da análise do cal se trata de sintetizar a continuación a valoración global realizada.

1. Asistirías a outro Seminario destas características?

Si – 100%

Non – 0%

2. En conxunto, o Seminario respondeu ás expectativas que tiñas depositadas nel?

Moito –80%

O agardado – 20 %

3. Cal é a túa opinión sobre o título que se ofrecía no programa en cada unha das conferencias e saídas de campo, en relación co que foi realmente a súa realización práctica?

Moi boa - 80%

Boa - 20%

4. A calidade das intervencións dos relatores/as que interviñeron no Seminario considérala:

Moi boa – 80%

Boa – 20%

5. Cualifica de 1 (a cualificación máis negativa) a 5 (a máis positiva) cada unha das actividades desenvolvidas:

Película.- 5 puntos

Conferencia de Carlos Parrado.- 4.4 puntos

Conferencia de Xoaquín Yebra.- 4.8 puntos

Traballo de campo.- 4.6 puntos

6. Valora, xenericamente, o cumprimento dos obxectivos do Seminario:

Para a maioría dos asistentes os obxectivos foron acadados satisfactoriamente.

7. Valora, xenericamente, o cumprimento dos contidos do Seminario:

Maioritariamente a resposta foi tamén en sentido positivo.

8. A túa opinión sobre os materiais empregados no Seminario é:

Moi boa – 60%

Boa – 20%

Regular – 20%

9. As datas de celebración do Seminario parécenche:

Moi ben – 40%

Ben – 40%

Regular – 20%

10. Cal é a túa opinión sobre a relación horario teórico – horario real no desenvolvemento do Seminario?

Moi boa – 80%

Boa – 20%

11. O tempo destinado a cada unha das actividades, e en conxunto, paréceche:

Moi ben – 60%

Ben – 40%

12. Que opinión che merecen os lugares (interiores e exteriores) onde se desenvolveu o Seminario?

Moi boa – 80%

Boa – 20%

13. A túa opinión sobre a organización xeral do Seminario é:

Moi boa – 60%

Boa – 40%

14. Espazo reservado para que digas todo o que che quedou por dicir:

Algúns dos comentarios realizados foron os seguintes:

- *En primeiro lugar dar as grazas por poder participar en actividades tan enriquecedoras como estas. Foi unha experiencia moi boa, agás a subida da cova do Mario (é broma). A min servíume para reflexionar sobre moitas cousas.*
- *Noraboa pola organización.*
- *Por favor, repetídeo. Grazas por mostrarnos todas estas realidades.*
- *Creo que por parte da organización non se aclarou suficientemente que a baixada aos refuxios era francamente difícil. Suxiro que no próximo Seminario, ante unha situación similar, se informe con anterioridade aos asistentes.*

Desde a perspectiva da Comisión Organizadora, integrada por membros de *Nova Escola Galega* e por profesorado e persoal non docente do IES Melide, o Seminario cumpriu sobradamente os obxectivos a partir dos cales foi convocado. Por unha parte, permitiron estudar *in situ* as condicións de vida dos guerrilleiros e as súas accións armadas, e por outra comprobar que o recordo da guerrilla segue aínda vivo na memoria colectiva. En definitiva, o Seminario contribuíu a reflexionar sobre as posibilidades educativas que nos ofrece o medio próximo á escola.

Melide, 9 de decembro de 2010